

**ПРОГРАМИ ОБМІНУ СТУДЕНТІВ ЯК МЕХАНІЗМ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ
УНІВЕРСИТЕТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР**

Виклики, які постають перед системою вищої освіти в останні роки в частині підвищення рівня адаптивності, забезпечення цифрових та зелених трансформацій суспільства, вимагають системних реформ та уніфікації підходів до безпосередньо розвитку вищої освіти, що реалізується через зміцнення засобів політичного співробітництва, сприяння інтеграції освіти та науки, поширення найкращих практик співробітництва між університетами.

Розвиток вищої освіти в країнах ЄС відбувається через формування Європейського освітнього простору (The European Education Area), яке є платформою взаємодії в частині розбудови стійких освітніх систем та створення умов для отримання синергії. Для того, щоб знання, дослідження та інновації стали основою розвитку Європи у майбутньому мають відбути інтеграційні процеси на рівні освітніх систем. Основними векторами взаємодії освітніх систем є: забезпечення якості освіти та навчання, інклюзія та гендерна рівність, здійснення зелених та цифрових трансформацій, акцент на вищій освіті та геополітичному вимірі [3].

Важливим механізмом формування Європейського освітнього простору є розвиток співпраці між державами-членами в тому числі в частині забезпечення мобільності студентів шляхом реалізації програм обміну.

Мобільність у сфері вищої освіти слід розглядати як процес здобуття за кордоном повноцінного іноземного ступеня чи знань з окремих курсів, що загалом сприяє працевлаштуванню випускника як у власній країні, так і за кордоном. Мобільність студентів – це збагачення молоді знаннями та традиціями міжкультурності, отриманими у різних країнах, що є основою розширення кругозору та професійних навичок [1]. З професійної точки зору мобільність це можливість включення здобувачів до мереж з високим дослідницьким потенціалом, створення умов для співпраці у подальшому [2].

Темпи зростання студентської мобільності, як зазначається в статті [5], завжди приблизно відповідали зростанню участі молоді у вищій освіті. У період з 2000 по 2015 роки попит на міжнародну освіту зріс принаймні вдвічі, а до 2025 року знову зросте більше ніж вдвічі, охопивши понад 7 мільйонів студентів [5]. Є низка країн, частка іноземних студентів у яких є порівняно високою: Канада (29%), Австралія (25%), Велика Британія (23%), Франція (13%), Німеччина (11%), Данія (10%) [4].

Суттєві відмінності спостерігаються між країнами і за показником частки студентів, які навчаються за кордоном: Україна (6,1%), Казахстан (12,2%), Узбекистан (19,1%), Латвія (6,5%), Китай (1,9%), Індія (1,3). Німеччина (3,8%), Франція (3,8), Болгарія (11,2%), Австрія (5,8%). У 2021 році 1,52 мільйона студентів з-за кордону здобували вищу освіту в ЄС. Понад дві п'яті (44%) студентів з-за кордону, які навчалися на вищому рівні в ЄС у 2021 році, були з Європи, 25% з Азії та 17% з Африки [6].

Найбільш системні умови для освітньої мобільності створені в ЄС. Це і Європейська система трансферу та накопичення кредитів (ECTS), додаток до диплома та Європейський реєстр забезпечення якості (EQAR), Програма Erasmus+. Ще до 2020 року передбачалось

збільшення частки студентів, які мають досвід міжнародного навчання до 20% від випускників.

Програма Erasmus+ - механізм не лише інтеграції окремих університетів в європейську інноваційну систему та підвищення висококваліфікованої робочої сили, а й форма сприяння культурній інтеграції та формуванню європейської ідентичності. Серед найбільш значимих результатів Програми є той факт, що 80% нещодавніх випускників Erasmus+ знаходять роботу менш ніж через 3 місяці після закінчення навчання. У 2022 році Erasmus+ мав загальний бюджет у 4 мільярди євро з 26 000 проєктів, близько 73 000 організацій і близько 1,2 мільйона учасників у мобільності. Програми мобільності забезпечують: конкуренцію між студентами та рівні умови участі у конкурсах,

Реалізація програм мобільності передбачає узгодження між університетами змісту підготовки здобувачів. Також не повинна страждати якість освіти в умовах мобільності, оскільки можуть мати певні відмінності студенти та викладачі, які стосуються здатності взаємодіяти (навчатись та здійснювати дослідження) у міжнародних командах.

Розширення програм мобільності слід розглядати в якості механізму мотивації якості освіти в країнах зі слабкими освітніми системами, адже буде відбуватись втрата людських ресурсів. Якість освіти в країні слід також розглядати як ключовий чинник залучення іноземних студентів та збільшення доходів в умовах національної демографічної кризи. Відповідно уряди держав, які опікуються питаннями залучення іноземних студентів, збільшують витрати на вищу освіту та ініціюють програми покращення якості.

Таким чином, програми мобільності для студентів – це можливості отримати знання в рамках коротких курсів та системного навчання, покращити іншомовні компетентності, отримати досвід міжкультурного спілкування, тобто навчатись та працювати в міжнародному середовищі, що має важливе значення для повоєнного відновлення української економіки [7]. Для університетів України створення умов для програм міжнародної мобільності студентів означає уніфікацію освітньої діяльності відповідно до вимог, перш за все, європейських освітніх систем; удосконалення системи управління ЗВО; сприяння прямій міжвузівській співпраці; розвиток компетенцій викладачів та студентів щодо здійснення міжнародної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Burmann M. and Delius A. Student Mobility in Tertiary Education. URL: <https://www.ifo.de/DocDL/dice-report-2017-3-burmann-delius-october.pdf>
2. Education and Training 2020 (ET2020). URL: <https://efvet.org/education-and-training-2020-et2020/>
3. European Education Area. <https://education.ec.europa.eu/about-eea/the-eea-explained>
4. Eurostat. URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Learning_mobility_statistics\](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Learning_mobility_statistics)
5. Koti Sh., Lé E., Sijariya F. Academic Mobility in Higher Education. UNESCO World Higher Education Conference (WHEC2022). URL: [https://whec2022.net/resources/GSF_WHEC_WG_-_Academic_Mobility_in_Higher_Education_Policy_Brief_\(1\).pdf](https://whec2022.net/resources/GSF_WHEC_WG_-_Academic_Mobility_in_Higher_Education_Policy_Brief_(1).pdf)
6. Share of students studying abroad, 2021. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/share-of-students-studying-abroad>
7. Kasych A., Horak J., Glukhova V., Bondarenko S. The Impact of Intellectual Capital on Innovation Activity of Companies. Quality Access to Success, Vol. 22, No.182 - June 2021, pp. 3-9.